

PEDAGOGIK MAHORAT

5
2023

ISSN 2181-6883

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

5-son (2023-yil, iyun)

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2023

<https://buxdu.uz>

MUNDARIJA

№	Familiya I.Sh.	Mavzu	Bet
DOLZARB MAVZU			
1.	<i>ELOV Ziyodullo Sattorovich</i>	O‘z joniga qasd qilish deviant xulq-atvorli o‘smirlarda psixologik muammo sifatida	8
2.	<i>АХМАДОВ Назиржон Рахматович</i>	Психологические механизмы формирования адаптационного процесса у дезадаптированных подростков	13
PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA			
3.	<i>XASANOVA Surayo Shonazarovna</i>	Ixtisoslashgan maktablarda ta’lim jarayonini psixodiagnostik metodlar yordamida tadqiq etish	18
4.	<i>XOLTURAYEV Asqarjon Panjiyevich</i>	O‘quv faoliyatida natijaga erishish shakllanishiga ta’sir etuvchi psixologik omillar	22
5.	<i>ABDIEVA Gulara Babaniyazovna</i>	Finlandiya ta’limiy yondashuvi asosida QR-kodlar yaratish metodlari va ulardan foydalanish usullari	26
6.	<i>FAYZULLAYEVA Gulchexra Sharipboyevna</i>	Ta’lim sohasida kasb standartini joriy qilishning konseptual asoslari	30
7.	<i>JABBOROVA Dilafruz Furqatovna</i>	Pedagogik riskologiya va uning ilmiy-nazariy asoslari	35
8.	<i>MAXMUDOVA Zulfiya Mexmonovna</i>	Qo‘riqlash xizmati xodimlari ijtimoiy-psixologik va kommunikativ kompetentligi	40
9.	<i>MO‘MINOVA Dilrabo Murodillayevna</i>	O‘smir qizlarda “xarakter aksentuatsiyasi” ning xususiyatlari	45
10.	<i>NAZAROV Tahir Toshpo‘latovich</i>	Chaqiriqqacha harbiy ta’lim yo‘nalishi sub’ektlarining didaktik jarayonlardagi faoliyatini loyihalashning pedagogik shart-sharoitlari	49
11.	<i>OCHILOVA Manzura Orziqulovna</i>	Ko‘zi ojiz bolalarga ta’lim-tarbiya berishning pedagogik asoslari	54
12.	<i>OLIMOV Laziz Yarashovich</i>	Sud psixolog eksperti ijtimoiy-psixologik kompetentligi va emotsional intellekti korrelyatsiyasi	58
13.	<i>RAXIMOVA Nilufar Atamurotovna</i>	Bo‘lajak o‘qituvchilarda qadryatli yondashuv asosida pedagogik tafakkurni rivojlantirishning pedagogik zaruriyati	65
14.	<i>SADIKOVA Firuza Safarovna</i>	Interaktiv ta’lim platformalar vositasida talabalarning umumiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillastirish usullari	69
15.	<i>TURDIEVA Gavhar Saidovna</i>	Raqamli ta’lim platformalari talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish ko‘nikmalarini shakllantirish vositasi sifatida	75
16.	<i>УЛУФОВА Шахлола Муслиддиновна</i>	Тадбиркорларнинг ўзгарувчан бозор шароитига мослашув омиллари	81
17.	<i>XUJAKULOV Sherzod Amankulovich</i>	Axborot-metodik qo‘llab-quvvatlash: tushuncha, mazmun, mohiyat	85
18.	<i>ZOKIROVA Dilnoza Nematillaevna, OTAMIRZAEV Olimjon Usubovich</i>	Bo‘lajak muhandis-energetiklarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda interfaol usullardan foydalanish	90
19.	<i>ИСМАТОВА Дилафруз Туймуратовна</i>	Оилавий муносабатларда эмоционал зўриқишларни коррекциялашнинг ижтимоий-психологик хусусиятлари	95
20.	<i>ФАЙЗИЕВ Зоҳиддин Ҳасанбоевич</i>	Педагог шахсининг стрессга нисбатан бардошлилик даражасини эмпирик тадқиқ этилиши	100
21.	<i>RAXIMOV Farrux Boltayevich</i>	Virtual ta’lim muhitida o‘qitish texnologiyasi	105
22.	<i>КУРБАНОВА Гульноз Негматовна</i>	Профессиональное мышление в системе высшего медицинского образования и аспекты его развития посредством педагогического общения	110

RAQAMLI TA'LIM PLATFORMALARI TALABALARNING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA

Turdieva Gavhar Saidovna,
Buxoro davlat universiteti
Amaliy matematika va dasturlash
texnologiyalari kafedrasida dotsenti
g.s.turdieva@buxdu.uz

Maqolada oliy ta'lim muassasalarida talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etishda bulutli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Bulutli Internet xizmatlaridan foydalangan holda talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish tajribasi keltirilgan. Talabalarning kognitiv faolligini oshirish uchun onlayn yoki oflayn rejimlari, ommaviy aloqa, ijtimoiy tarmoq xizmatlari bilan turli telekommunikatsiya kanallari yordamida Internetda pedagogik o'zaro ta'sirni amalga oshirish uchun asos sifatida onlayn platformadan foydalanish va turli platformalar orqali mustaqil ta'limni qabul qilish shakllarini tashkil etish usullari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: mustaqil ish, kasbiy yo'naltirilgan ta'limning uslubiy tizimi, bulutli texnologiyalar, onlayn ta'lim, tarmoq texnologiyalari, interaktiv ta'lim texnologiyalari, onlayn ta'lim platformalari, onlayn vositalar, interaktiv vositalar.

ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПЛАТФОРМЫ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ НАВЫКОВ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

В статье анализируются возможности использования облачных технологий в организации самостоятельной работы студентов в высших учебных заведениях. Представлен опыт организации самостоятельной работы студентов с использованием облачных интернет-сервисов. Использование онлайн-платформы как основы педагогического взаимодействия в сети Интернет с помощью различных телекоммуникационных каналов с онлайн- или офлайн-режимом, средств массовой коммуникации, сервисов социальных сетей для повышения познавательной активности обучающихся, организации форм самостоятельного обучения методами различных платформ анализируются.

Ключевые слова: самостоятельная работа, методическая система профессионально-ориентированного образования, облачные технологии, онлайн-обучение, сетевые технологии, интерактивные образовательные технологии, онлайн-образовательные платформы, онлайн-средства, интерактивные средства.

DIGITAL EDUCATIONAL PLATFORMS AS A MEANS OF FORMING STUDENTS' INDEPENDENT WORK SKILLS

The article analyzes the possibilities of using cloud technologies in organizing independent work of students in higher educational institutions. The experience of organizing independent work of students using cloud Internet services is presented. The use of the online platform as the basis of pedagogical interaction on the Internet using various telecommunication channels with online or offline mode, mass media, social networking services to increase the cognitive activity of students, organizing forms of self-study using the methods of various platforms are analyzed.

Key words: independent work, methodological system of professionally oriented education, cloud technologies, online learning, network technologies, interactive educational technologies, online educational platforms, online tools, interactive tools.

Kirish. Raqamli inqilob hayotimizning deyarli barcha jabhalarini qamrab oldi. Internet va elektron qurilmalardan foydalanish darajasi odamlarning boshqalar bilan muloqot qilish, yangiliklarni olish va atrofdagi dunyoni ko'rish usullariga ta'sir qildi. Raqamli transformatsiya tendensiyalari ta'lim sanoatiga ham katta ta'sir ko'rsatdi. Raqamli transformatsiya sinfga va o'qituvchilarning talabalar bilan qanday munosabatda bo'lishiga ta'sir qildi. Bu o'zgarishlarni dunyoning son-sanoqsiz mamlakatlaridagi ta'lim muassasalarini yopib qo'ygan pandemiya tezlashtirdi. Talabalarga o'qishni davom ettirishga yordam berish maqsadida ko'plab

universitetlar va o'qituvchilar talabalarga ta'limdagi tafovutni bartaraf etishga yordam berish uchun raqamli texnologiyalarga murojaat qilishdi. Zamonaviy masofaviy ta'lim sharoitida pedagogik o'zaro ta'sirning bir nechta turlarini ajratib ko'rsatish mumkin, ular talabalarning onlayn kurslarda taqdim etilgan materiallar bilan ishlashi, tengdoshlari, sinfdoshlari bilan muloqot qilish, elektron vositalardan foydalangan holda fikr-mulohazalarni saqlash, kompyuter va boshqa gadjetlar bilan ishlashni o'z ichiga oladi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalariga ega bo'lish va ulardan ta'lim jarayonlarida foydalanish, dars jarayonlarini onlayn platformalar orqali tashkil etish, mustaqil ta'limni raqamli texnologiyalar orqali talabalardan qabul qilish bugungi kun pedagogining asosiy kasbiy faoliyatining nigizi hisoblanadi.

Raqamli ta'lim transformatiyasi masalasi dunyoning ko'plab mamlakatlarida ta'limning qiyofasini o'zgartirib yubordi, axborot texnologiyalarini rivojlantirish hamda mobil Internet va mahalliy tarmoqlarning paydo bo'lishi orqali ta'lim xizmatlari ko'rsatish sohasini kengaytirdi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi bilan ta'limning yangi shakllarini tahlil qilish, loyihalash va tashkil etish sifati oshdi.

Talabalar uchun sifatli raqamlashtirilgan ta'lim dasturi umumiy o'quv standartlariga qo'yiladigan talablarga javob berishi kerak, unda talabalar an'anaviy formatdagidan ham ko'proq o'zlarini o'quv jarayonida ishtirok etishlarini his qilishlari mumkin. Bunday natijaga erishish uchun ushbu platformalar talabaga jarayonni o'zi boshqarishi, shaxsiy ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda dars mazmunini aniqlash imkonini berishi kerak. Raqamli platformalarda tashkil etilgan ta'lim dasturiga kiritilgan talabalar o'zlarini bir-biridan ajratilgan his qilmasliklari kerak. Ta'lim o'zaro ta'sir muhitida o'tishi kerak. Chat xonalari va forumlar, onlayn ma'lumotlar do'konlari, elektron ma'lumotlar do'konlari va boshqa talabalarga maslahat berish va qo'llab-quvvatlash vositalari yordam berish uchun keladi.

Har bir talaba o'rganilayotgan materialning ma'lum bir alohida qismi bo'yicha o'z ishining natijalarini o'qituvchiga yuborish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. O'qituvchi talabaga o'z fikrlarini beradi, takliflar va olingan mulohazalar, baholar va takliflarni tahlil qilish uchun barcha talabalarning bir-biri bilan muloqotini tashkil qiladi.

Shunday qilib, raqamli platformalardan ta'lim jarayonida samarali o'rganishga erishish uchun quyidagilar zarur: talabalar faoliyatini batafsil loyihalash; interaktivlik, mustaqil bilish faoliyatini tashkil etish, modulli texnologiyalardan foydalangan holda masofaviy ta'limning bosqichma-bosqich tuzilishi.

Asosiy qism. Bugungi kunda Amazon kompaniyasining ta'lim sohasidagi platformalari ishlanmalari bulutli texnologiyalar tarqalishining boshlanishiga aylandi [3]. Endi bulutli texnologiyalar universitetlar uchun muhim bo'lgan bepul xizmatlarni taqdim etadi, bu esa apparat va dasturiy ta'minot bilan bog'liq bir qator muammoli masalalarni hal qilish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, dasturiy ta'minot va texnik vositalarni doimiy ravishda yangilab, kerakli darajada ushlab turolmaydigan ta'lim muassasalari uchun to'g'ri keladi. Shu sababli, ko'plab olimlar o'qituvchi va talabalarning kundalik hayotiga kirib boradigan zamonaviy texnologiyalarni o'rganishga qiziqishmoqda [2]. Olimlarning tadqiqot natijalari universitetlarda "bulutlar" dan foydalanishga, ya'ni ularning talabalarga va ta'lim sifatiga ijobiy ta'siriga bag'ishlangan bo'lib, turli ta'lim platformalarini taklif etishmoqda. Talabalar orasida eng mashhur bulutli texnologiyalar degan xulosaga kelishimiz mumkin: Google Drive, OneDrive, iCloud, Dropox. Misrosoft 365, Google xizmatlari. Buning ajablanarli joyi yo'q, chunki ular bozor yetakchilari va butun dunyo bo'ylab foydalanuvchilar orasida juda mashhur. Talabalar quyidagi xizmatlarni boshqa bulutli xizmatlar orasida juda foydali deb hisoblashadi: Google Drive – 73 foiz; Google Docs – 63 foiz; Google Sheets – 32 foiz. Shuni ta'kidlash kerakki, talabalarning o'rtacha 6 foizi bulutli texnologiyalarni ta'lim maqsadlarida foydasiz deb hisoblashadi.

Buni shu bilan izohlash mumkinki, bu xizmatlar talabalarga boshqalarga qaraganda kamroq ma'lum, chunki ularning imkoniyatlari ular uchun noma'lum. Talabalarni har bir xizmatning afzalliklari bilan tanishtirish uchun bu yerda tilga olingan xizmatlardan o'qituvchilar tomonidan dars jarayonida ko'proq amaliy foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Talabalarning mustaqil ishini tashkil etishda bulut xizmatlaridan foydalanishning quyidagi samarali yondashuvlari taklif etiladi:

1) Shaxsiy yo'naltirilgan yondashuv: eng muhim kompetensiyalar o'qituvchining ustozligi orqali shakllanadi, ular hayot davomida saqlanib qoladigan bilim, ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

2) Integratsiyalashgan yondashuv: talabalar o'qituvchi tomonidan taqdim etilgan bulut xizmatlaridan hamkorlikda foydalanadilar; natijada ularda ta'lim mazmunini o'yin tarzida o'zlashtirishni yaxshilashga qaratilgan jamoada ishlash ko'nikmalari va ijodiy qobiliyatlari shakllanadi. Bu yondashuv ikkita qiyin masalani hal qiladi: o'rganish maqsadi va o'rganish vositalari.

3) Ijodiy yondashuv: bu raqamli texnologiyalar va xizmatlarning tez o'zgarishlariga moslashish qobiliyatini rivojlantiradi va o'quvchilarga uyg'un ta'sir ko'rsatadi, o'zini va qobiliyatlarini namoyon etish imkoniyatini beradi.

Mustaqil ish o'quv faoliyatining maxsus, eng yuqori darajasidir. Bu talabning individual psixologik farqlari va shaxsiy xususiyatlari bilan bog'liq bo'lib, o'z-o'zini anglashning yuqori darajasini, aks ettirishni talab qiladi. O'quv jarayonida talabalarning mustaqil ishlarining rolini oshirish zamonaviy axborot texnologiyalaridan faol foydalanishga asoslangan yangi o'qitish usullarini joriy etishni, pedagogik va o'quv amaliyotlarini, ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish metodikasini takomillashtirishni talab qiladi. Ushbu turdagi o'quv ishlari talabalarga kerakli materialni mustaqil ravishda tanlash, tahlil qilish va qayta ishlash, mazmundagi asosiy narsani ajratib ko'rsatish, muammoni hal qilishning eng maqbul usulini tanlash imkonini beradi.

Talabalarga mustaqil ta'limni individual va jamoaviy topshirish talab etiladigan bo'lsa, quyidagi xizmatlar, masalan: Word Learner, OneDrive bulutli xotirasi, Google Drive, Google Sheets, Google Contacts, Google Docs, Blogger, Google Photos, Demo Animate, Wikimapia, Glogster, Eliademy, Educaplay ni taklif etish mumkin. Berilgan topshiriqlarni talabalardan har kuni veb-xizmatlar (Learning Apps, Master Test, WordArt (Tagul), OnlineTestPad, Glogster va boshqalar) orqali tayyorlangan topshiriqlarni bajarish talab etish mumkin.

Bugungi kunda o'qituvchi oldida mustaqil ish uchun vazifalarning maqsadlarini aniq va malakali shakllantirish vazifasi turibdi. Har bir vazifa bir-biri bilan mantiqiy bog'langan bo'lishi va tegishli kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan bo'lishi kerak. O'qituvchi nazorat orqali kompetensiyani shakllantirish darajasini kuzatishi kerak, buning yordamida o'quvchilar yangi bilimlarni to'g'rilashlari va o'zlashtirishlari, o'z-o'zini nazorat qilish va o'zini o'zi qadrlash kabi shaxsiy fazilatlarini rivojlantirishlari mumkin.

Mustaqil ta'limni sifatli tashkil etish fan o'qituvchisining pedagogik mahoratiga bog'liq bo'lib, shaffof baholashni talab qiladi. Shu sababli talabalarni baholashda sub'yektiv omillarni kamaytirish va baholashning avtomatlashtirilgan, portfolio, taqdimot, loyiha, test shakllarini joriy etish lozim.

Talabning mustaqil ishi – muayyan fandan o'quv dasturida belgilangan bilim, ko'nikma va malakaning ma'lum bir qismini talaba tomonidan fan o'qituvchisi maslahati va tavsiyalari asosida auditoriya va auditoriyadan tashqarida o'zlashtirilishida yo'nalgan tizimli faoliyatdir.

Mustaqil ishlarni tashkil etishdan maqsad talabalarni mustaqil o'rganishga o'rgatish va shu bilan ta'lim sifatini oshirishga, talabalarning ijodiy faolligini rivojlantirishga hissa qo'shishdir.

Talabalarning mustaqil ishlarini moddiy-texnik jihatdan ta'minlash quyidagilarni o'z ichiga oladi:

✓ laboratoriya va ustaxonalar, lingafon xonalari, o'quv zallari, uslubiy xonalarni o'z ichiga olgan zarur sinf fondining mavjudligi;

✓ dars jarayonida yangi ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni ta'minlaydigan sinflar va o'quv xonalarining yuqori darajada jihozlanganligi; o'quv va ilmiy laboratoriyalarda zarur asbob va uskunalarining mavjudligi;

✓ kompyuterlar bilan ta'minlangan etarli miqdordagi ish joylari, dasturiy ta'minot, Internetga kirish imkoniyati;

✓ Talabalarni individual mustaqil ta'lim ishlari uchun zarur bo'lgan ko'rsatma va me'yoriy hujjatlar bilan ta'minlash.

Talabalarning mustaqil ishi kredit-modul tizimida talabning o'zi tomonidan o'qituvchi rahbarligisiz bajariladigan mustaqil ta'limi (TMT) va o'qituvchi rahbarligidagi mustaqil ta'limi (O'RTMI) ga bo'linadi.

Talabning mustaqil ishi (TMT)- bu talabning o'ziga xos faoliyati bo'lib, u didaktik topshiriqlarni mustaqil ravishda bajarishga, o'qishga qiziqishga va muayyan fan doirasida bilimlarini olishga yo'naltirilgan.

Mustaqil ta'limni tashkil etish metodlarini o'rganish jarayonida, talabalarga berilgan mustaqil ta'lim topshiriq turlari o'rganib chiqildi va talabalar guruhidan so'rovnomalar olindi. Talabalarning ko'pchilik qismi mustaqil ishlarning oddiy ko'rinishi (referat, yozma bayon, amaliy ish berish, misol va masalalar yechish, taqdimot tayyorlash) dan norozi ekanliklari, mustaqil ta'lim topshiriqlari mutaxassislik fanlaridan yangiliklarni o'rganishga qaratilishi kerakligi, nufuzli oliy ta'lim muassasalarining tegishli mutaxassisliklar bo'yicha ilmiy izlanishlariga qaratilishi, ular haqida ko'proq bilimga ega bo'lishlari kerakligi haqidagi tahlil natijalari olindi.

Bundan xulosa qilib aytish mumkinki, bugungi kun talabalari yangiliklarga, ilmiy izlanishlarga qiziqishi katta bo'lib, beriladigan mustaqil ta'lim topshiriqlari ham shu asosda ishlab chiqilishi zarur. Agar professor-o'qituvchi o'z fanidan mustaqil ta'lim topshiriqlarini ilmiy tadqiqot doirasida tayyorlab, fanga doir yangi ilmiy izlanishlardan xabardor qiladigan nufuzli jurnallarning maqolalarini tahlil qilish metodi orqali

talabalarga topshiriq bersa va talabalarining ishini xolisona baholasa, fan doirasida talabalarining qiziqishini va o'zlashtirish sifatini oshirgan bo'ladi.[4]

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga kirib kelishi talabalarining mustaqil ishlarini yangicha uslubda tashkil etish imkonini berdi.

Quyidagi raqamli ta'lim platformalari talabalarining mustaqil ishlarini tashkil etishdagi foydali tomonlari haqida to'xtalamiz.

Book Creator - bu raqamli formatda kitoblar, qo'llanmalar yaratishga mo'ljallangan platforma. Talabalarining ijodkorlik qobiliyatini shakllantirish maqsadida fan mavzulariga doir beriladigan uslubiy qo'llanmalar, ko'rsatmalar tayyorlash maqsadida mustaqil ish topshiriqlarini bajarish mumkin bo'lgan platforma. Bu platformada nashr qilish, kitobni onlayn ulashish, uni ePub fayli sifatida yuklab olish yoki PDF formatida chop etish mumkin. U Chrome yoki Safari brauzerini ishga tushiradigan qurilmalarda, jumladan Chrome kitoblari, Windows noutbuklari/kompyuterlari, Android planshetlarida ishlaydi. Dars jarayonini tashkil etishda elektron kitoblar yaratish uchun zamonaviy, sodda va mobil vositadir. Ilovada foydalanuvchi matn va fotosuratlar bilan ishlashi, o'z rasmlarini chizishi, audio va video qo'shishi mumkin, shundan so'ng natijalar Apple iBooks yoki Google Play Books kitob do'konlarida chop etilishi ham mumkin.

Bu platformadan mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish jarayoni talabalarining kreativlik qobiliyatini shakllantirish imkonini beradi.

Learning Apps interaktiv topshiriqlar yaratuvchisi interaktiv modullar (mashqlar) yordamida o'quv jarayonini qo'llab-quvvatlash uchun mo'ljallangan. Bunda o'qituvchi ham, talaba ham tayyor shablonlar asosida interfaol modullar yaratishi mumkin. Learning Apps xizmati Web 2.0 ilovasi bo'lib, R.N. Bern Pedagogika Ta'lim Informatika kollejining tadqiqot loyihasi sifatida Mayns universiteti va Zittau/Görlitz universiteti (Germaniya) bilan hamkorlikda ishlab chiqilmoqda.

Ushbu xizmat tufayli yaratilishi mumkin bo'lgan interfaol vazifalarning asosiy g'oyasi shundaki, talabalar o'zlarining bilimlarini o'yin usulida sinab ko'rishlari va mustahkamlashlari mumkin, bu esa ularning ma'lum bir o'quv faniga kognitiv qiziqishlarini shakllantirishga yordam beradi.

Learningapps.org - turli fanlar bo'yicha interfaol o'quv qo'llanmalarini yaratish xizmati. Bu yerda ijodkor o'qituvchilar ham, iqtidorli talabalar ham yetishishi uchun joy bor.

<http://learningapps.org/> xizmatida jumboq yaratish imkoniyati mavjud, uning qismlarida siz bergan savollarga javoblar mavjud.

Xizmat darsni diversifikatsiya qilish, uni qiziqarli va o'quv jarayonini har bir talaba uchun sodda va tushunarli qilish imkonini beradi.

Coggle - Grafik tarkibni tuzish vositasi bo'lib, talabalarga berilgan grafik shakldagi topshiriqlarni bajarish imkonini beruvchi dastur. Web 2.0 texnologiyalari paydo bo'lganidan beri ular muhim xususiyatni, ya'ni raqamli kontentni birgalikda yaratish qobiliyatini o'z ichiga oldi. Shu nuqtai nazardan, Web Coggle ilovasi kognitiv xaritalarni tezda ishlab chiqish va jamoada ishlash qobiliyati bilan baholanadi. Xaritalar o'chirilishi, ko'paytirilishi, ko'chirilishi, modellashtirilishi, ommaviy galereyadan olinishi, turli formatlarda (.pdf, .png, matn, mm) yuklab olinishi va geometrik shakllar, videolar, tasvirlar, 1600 dan ortiq taklif qiluvchi piktogramma, matnlarga joylashtirilishi mumkin.

Canvas - bu vebga asoslangan ta'limni boshqarish tizimi yoki LMS. U o'quv muassasalari, o'qituvchilar va talabalar tomonidan onlayn kurs o'quv materiallariga kirish va ularni boshqarish, ko'nikmalarni rivojlantirish va ta'lim yutuqlari haqida muloqot qilish uchun foydalaniladi.

Canvas turli xil sozlanishi mumkin bo'lgan kurs yaratish va boshqarish vositalarini, kurs va foydalanuvchi tahlili va statistikasini hamda ichki aloqa vositalarini o'z ichiga oladi.

Canvas LMS - ochiq va ishonchli veb-ga asoslangan dasturiy ta'minot bo'lib, u muassasalarga raqamli ta'limni boshqarish, o'qituvchilarga onlayn o'quv materiallarini yaratish va taqdim etish va talabalar o'qishini baholash, talabalarga kurslarda qatnashish va ko'nikmalarni rivojlantirish va ta'lim yutuqlari haqida fikr-mulohazalarni olish imkonini beradi.

Bundan tashqari, Canvas asosan veb-ga asoslangan dasturiy ta'minot bo'lsa-da, har qanday foydalanuvchi Canvas-ga mobil qurilmada Canvas Teacher, Canvas Student va Canvas Parent ilovalaridan kira oladi.

Genially - ijodiy va interaktiv taqdimotlar yaratishning ajoyib usuli. O'qitish jarayonida foydalanilayotgan raqamli plakat o'qituvchilar uchun jonlantirilgan va samarali interaktiv mo'jizaga aylanib, axborot mazmunini talabalarga to'liq yetkazish imkonini beradi. Raqamli plakatlarni 2 toifaga bo'lish mumkin: statik plakatlar va interaktiv plakatlar. Statik plakatlar: ularning elementlari statik bo'lib, ular sxematik tarkibni, rasmlarni, qisqa xabarlarini o'z ichiga oladi. Talabalar guruhlarda ishlash jarayonida loyiha metodidan foydalanganda ishlarni ko'rgazmali tasvirlanishini Genially platformasida tasvirlash imkonini beradi.

Interaktiv plakatlar: an'anaviy va statik raqamli plakatlarga o'xshash bo'ladi, lekin veb-havolalar, animatsiyalar, videolar, kosmosga kiritilgan rasmlardan foydalanish imkoniyatini beradi. Ushbu turdagi plakatlar jamoatchilikka ma'lum bir mavzu bo'yicha bir nechta axborot materiallaridan bir joyda foydalanish imkonini beradi. Raqamli afishada taqdim etilgan interfaol grafikalar talabalarning bilimlarini mustahkamlash va ijodkorligini rivojlantirish yoki bilimlarini tizimlashtirishning yaxshi usuli hisoblanadi.

Genially platformasi yordamida: interaktiv ta'limni grafiklarda yaratish, statik tarkibni interaktiv, dinamikga aylantirish, foydalanuvchilar o'rtasida o'rganish va fikr almashish tajribasini yaratish, raqamli provayderlarni birlashtirish (Google shakllari, Worlwall, LearningApp) imkonini beradi.

Canva - Grafik dizayn platformasi bilan o'quv materiallarini ishlab chiquvchi platforma. Canva tajribasiz foydalanuvchilar uchun eng yaxshi grafik vositadir. Ushbu onlayn grafik vositadan foydalanish juda oson va o'qituvchilar o'quv materiallarini loyihalashda foydalanishlari mumkin bo'lgan turli shablonlarni taklif etadi. Ushbu grafik vosita tasvirlarni yaratishning tez va oson usuli ekanligini va foydalanuvchilarga "grafik dizayn sehrini" o'rganishga yordam beradi.

Wordwall - bu platforma bo'lib, unda talabalar uchun turli xil interaktiv vazifalarni yaratish mumkin: ishchi varaqlar, anketalar, taqqoslashlar, so'z o'yinlari, yetishmayotgan so'zlarni topish va talabalar tomonidan topshiriqlarni bajarish imkonini beradi.

Slidesmania - ta'limni raqamlashtirish davrida o'zlashtirilgan qo'shimcha interaktiv resurs. Virtual muhitda didaktik o'yinni veb-saytlar, veb-vositlardan foydalangan holda interaktiv mashqlar, musobaqalar, jamoaviy yoki individual viktorinalar ishlab chiqish orqali moslashtirish va rivojlantirish mumkin: Slidemia, Nearpod, Learning apps va boshqalar.

Quizlet onlayn ilovasi foydalanuvchilarga chet tilini kompyuter yoki mobil qurilmadan o'rganish imkonini beruvchi o'quv sayti va xuddi shu nomdagi mobil ilovadir. Quizletdan foydalanishning eng samarali usuli bu talabalarning so'z boyligini kengaytirishdir, chunki uning o'ziga xos xususiyati yangi so'zlarni yodlash va ularni keyinchalik takrorlash uchun kartalar bilan shaxsiylashtirilgan o'quv modullarini yaratish qobiliyatidir. O'qituvchilarga kartalar bilan o'zlarining tematik modullarini yaratish yoki boshqa foydalanuvchilar tomonidan yaratilgan modullardan foydalanish imkoniyati beriladi. Shuningdek, o'rganish usullarining xilma-xilligi (Gravity, Wrtie, Speller va boshqalar) muhim ahamiyatga ega, bu o'yin shakli tufayli o'quvchilarning o'rganilayotgan tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Masalan, Jonli rejimda o'qituvchi barcha talabalar o'rtasida viktorina tashkil etish, ularni to'g'ri bog'langan atama va uning ta'rifi uchun ball olishga taklif qilish imkoniyatiga ega. Xizmatning aksariyat funksiyalari erkin foydalanish mumkinligi sababli, Quizlet mualliflik kontentidan ingliz tili darslarida foydalanish mumkin.

Plot Generator xizmati (<https://www.plot-generator.org.uk/>) avtomatik tarzda g'oyalar va syujetlarni yaratish uchun mo'ljallangan. Ushbu resurs sizga taklif etilayotgan matnning janrini (tarix, ertak, fantaziya va boshqalar) tanlash imkonini beradi va kalit so'zlardan foydalangan holda aqlli sozlamalar yordamida kelajakdagi yozma ishning konturini yaratadi. O'qituvchi talabalarni mavjud hikoyaning davomini yozishni yoki manba tomonidan taklif qilingan g'oyalar asosida o'z ishini yaratishni taklif qilishi kerak. Shunday qilib, Plot Generatoridan foydalanish talabalarga o'z fikrlarini izchil yozma nutqqa shakllantirish va ularni o'z g'oyalarini shakllantirishga undash kabi murakkab o'quv vazifasiga tayyorlanish imkonini beradi.

Bu ta'lim platformalaridan tashqari bugungi kunda eng ko'p samarali qo'llanilayotgan Google xizmatlari ham mustaqil ishlarni tashkillashtirish, qabul qilish, topshiriqlarni saqlash, baholash uchun qulay raqamli muhitdan biridir. Bu erda talabalarning mustaqil ishlarini eng samarali amalga oshirish yuqori darajadagi interaktivlik bilan tashkil etiladi.

Ta'lim jarayonini tashkil etishning yangi shakllari talaba oliy o'quv yurtida o'quv jarayonini tashkil etish va mazmuniga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan va asosiy qismi mustaqil ishlarga bag'ishlangan makonni yaratish bilan tavsiflanadi. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayoni shunday tashkil etilishi kerakki, talabalarning o'quv-tarbiyaviy ishlarining salmoqli qismi mustaqil faoliyatga asoslanadi, elektron axborot-ta'lim muhiti esa talabalarning mustaqil ishini rivojlantirishning asosiy quroliga aylanadi.

Yuqoridagi platformalar asosida mustaqil ta'limni tashkil etish uchun elektron axborot va ta'lim muhitidan foydalanish quyidagi afzalliklarga ega:

- o'quv mazmunini ishlab chiqish uchun zarur bo'lgan vaqtni qisqartirish;
- zamonaviy darajadagi axborot-funksional, ta'lim imkoniyatlari ta'minlangan;
- kurs interfeysining qulayligi;
- o'quv fanlari bo'yicha bilimlarning shakllanish darajasini diagnostika qilish jarayoni qisman avtomatlashtiriladi,
- talabaning mustaqil ish sur'ati va rejimi individuallashtiriladi,
- o'qitishning interfaoligini ta'minlanadi,
- elektron ta'lim muhiti o'qituvchi funksiyasini o'z zimmasiga oladi.

Xulosa.

Bulutli xizmatlarni tanlash orqali o'quv muhitini tashkil etishga o'qituvchining yondashuvi orqali talabning mustaqil ishi amalga oshiriladi va bu talabalarga o'z vazifalarini bajarishda yordam berdi.

Mustaqil ishlarni tashkil etishda bulutli texnologiyalardan (xizmatlardan) samarali, rag'batlantiruvchi, ulkan imkoniyatlarga ega optimal vositalar sifatida foydalanish imkoniyatlari sinovdan o'tkazildi. Talabalarning mustaqil ishi davomida olgan bilimlari ancha mustahkamlanadi, ma'lumotlarni sharhlash yaxshi bo'ladi, chunki ular talaba xotirasida uzoq vaqt saqlanadi. Natijada, raqamli texnologiyalar ko'p yordam berdi, chunki ular o'quv jarayoniga mos keladi va o'quvchilarning yakuniy bahosini oshirishni ta'minlash uchun yaxshi vositaga aylandi.

Mustaqil ta'limni raqamli texnologiyalar orqali tashkil etish bo'yicha o'tkazilgan so'rov natijalariga ko'ra, talabalar uchun eng mashhur bulutli muhitlar Google Drive va OneDrive hisoblanadi. Talabalar foydali, qiziqarli va bepul xizmatlar orqali o'z tanlovlarini qat'iy ravishda ko'rsatishdi, natijada –so'rov o'tkazilgan talabalarning 70 foizi o'z faoliyatida Google Drive-dan faol foydalanadi.

Ta'lim jarayonini bulutli xizmatlar asosida tashkil etuvchi o'qituvchi o'z malaka darajasini yo'qotmaydi, balki innovator bo'lib qoladi, rivojlanadi, innovatsiyalar bilan qadam-baqadam boradi, o'z bilimni muntazam yangilab boradi. Shunday ekan, bugungi kun talabiga ko'ra, bo'lajak mutaxassislarda Internetdan nafaqat axborot manbai, balki kasbiy faoliyatda kuchli vosita sifatida foydalanish, muammolarni hal etishga ijodiy yondashish va ijodkorlikni rivojlantirish juda muhimdir.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-oktyabr PF-6097-son “Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konstepstiyasini tasdiqlash to'g'risida” gi Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 5 oktyabrda PF-6079-son «Raqamli O'zbekiston — 2030» strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni).
3. Turdiyeva G. Kredit modul tizimida talabalarning mustaqil ishlarini bulutli texnologiyalar orqali tashkil etish metodikasi.// Monografiya. Buxoro, BuxDu, 2022, 120 b. “Sadriddin Salim Buxoriy” Durdona nashriyoti.
4. Turdiyeva, G. (2023). Научно-исследовательская работа студентов в кредитно-модульной системе - высшая форма самостоятельной деятельности. Центр научных публикаций (buxdu.Uz), 31(31). извлечено от https://journal.buxdu.uz/index.php/journals_buxdu/article/view/9281